

Qarşılıqlı hörmət, qarşılıqlı maraq əsasında qurulan çoxtərəfli əməkdaşlıq

Dövlətlər ərazicə böyük ya da kiçik, əhalisi az və ya çox, təbii sərvət baxımından zəngin, yaxud yoxsul ola bilərlər.

Ancaq dövlətlərin güclü və qüdrətli, dünyada sayılıb-seçilən, yaxud da əksinə, tanınmayan, "görünməyən" və ya "səsi eşidilməyən" olması təkcə onların ərazisi, əhalisi, sərvətləri ilə müəyyənəlmir.

Dövlətləri onların başçıları və rəhbərləri yeritdikləri siyasət, atdıqları addımlar, gördükləri işlər hesabına tanıdır, saydırır, digərləri üçün dosta və əməkdaşa, strateji tərəfdaşa çevirirlər.

Çin qədim tarixə, zəngin ənənələrə, milyarddan çox əhaliyə malik bir dövlətdir.

Azərbaycanın müstəqillik yaşı isə yenicə 30-u keçib, təxminən 5 il öncə 44 günlük Zəfər müharibəsi apararaq torpaqlarını işğaldan azad edib, ərazi bütövlüyünə və Konstitusiyaya əsaslarının təminatına nail olub!

Azərbaycan-Çin dostluğu da nisbətən cavandır.

Amma çox möhkəm və sağlam əsasə söykənir.

Bu dostluğun bünövrəsinə ilk daşı Ulu Öndər Heydər Əliyev qoymuşdur.

Bu gün isə Azərbaycan-Çin münasibətləri strateji tərəfdaşlığa, ən yüksək mərhələyə yüksəlmişdir.

Deyənləri son dövrlər Azərbaycan-Çin münasibətlərinin inkişafında baş verən mühüm yeniliklər, habelə Azərbaycan Prezidenti cənab İlham Əliyevin Çinə səfəri bir daha təsdiq edir.



Bu gün dünya xəritəsində qabarıq görünən ölkələrdən biri Çindir.

- Çin dünyanın ikinci iqtisadi nəhəngidir.
- Çinin məhsulları dünyanın hər yerində, bütün bazarlarında satılır.
- Çinin çoxsaylı tərəfdaşı, ticarət partnyoru var.

Çin yalnız istehsal və ticarətlə məşğul olur.

O, dünyaya "demokratiya" və "insan haqları" ixrac etmir.

O, dövlətlərin daxili işlərinə və seçkilərinə də qarışmır.

- Çin "rəngli inqilab"ların, "bahar"ların təşkili ilə məşğul olmur.
- Çin "erməni soyqırımı" müdafiəçiləri arasında yer almır.
- Çin siyasi hədəflər və məkrli niyyətlər naminə kimlərsə "sanksiyalar" da tətbiq etmir.

Açıq niyyət, təmiz ticarət, bazara daha müasir, daha keyfiyyətli, daha ucuz məhsul çıxarmaqla orada özünə yer tutmaq - Çinin hədəfi budur!

Çini ticarət tərəfdaşı kimi cəlb edici edən də məhz budur!

Azərbaycan Prezidenti cənab İlham Əliyevin bu günlərdə Çinə baş tutan uğurlu səfəri dünya gündəminə çevrilən mövzulardan biri oldu!

Dövlət səfəri zamanı aparılan müxtəlif istiqamətli danışıqlar və imzalanan sənədlərə istinadən cənab İlham Əliyev Azərbaycan-Çin münasibətlərini belə qiymətləndirdi:

"Azərbaycan qarşılıqlı hörmət və maraq əsasında çox güclü əlaqələr qurmuşdur".

Dövlət başçısı bu əlaqələrin başlıca prinsipini də açıqladı:

"Biz tərəfdaşlığa və dostluğa açıqıq. Ancaq o halda ki bizim daxili işlərimizə müdaxilə edilmir və bizə yad olan dayarlar bizə aşılınmur. Bu, bizim mövqeyimizdir".



Aprelin 23-də Pekində Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin yüksək səviyyəli qarşılama mərasimi keçirildi.

Cənab İlham Əliyev ali qonağa göstərilən diqqət, hörmət və münasibətə layiq görüldü.

Çin Xalq Respublikasının Sədri Si Cinpin xanımı ilə birlikdə Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevə və birinci xanım Mehriban Əliyevə ilə böyük səmimiyyət və mehribanlıqla görüşdü.

- Hər iki ölkənin himnləri çalındı...
- Toplar gurladı...
- Hörmətli qonaqların şərifinə fəxri qarovul tontənəli keçid etdi...
- Qəlbləri rıqqətə gətirən "Ey Vətən" mahnısının melodiyaları səsləndirildi.

Daha bir yaddaqlanacaq məqam isə kiçikyaşlı çinli oğlan və qızların sonsuz sevinc və coşğu ilə qonaqları salamlamaları oldu.



Bu məqamda bir qədər irəli gedərək vurğulamaq istərdik ki, cənab İlham Əliyev Pekində yerli CGTN telekanalına müsahibəsində Çinin lideri Si Cinpin haqqında ən yüksək fikirlərini bildirdi:

"O, çox təcrübəli dövlət xadimidir. Ona böyük hörmətim var. O, çox dərin biliklərə malik olan, Çinin milli maraqlarına və bütövlükdə global məsələlərə gəldikdə, çox qətiyyətli mövqeyi ilə seçilən insandır. Bildiyiniz kimi, Azərbaycan Sədrinin inkişaf, təhlükəsizlik və sivilizasiyalar ilə bağlı bir neçə təşəbbüsünə qoşulub. Biz onun mövqeyinə şərikik.

"Bir kamər, bir yol" təşəbbüsünü açıq şəkildə dəstəkləmiş və sonradan qoşulmuş ilk ölkələrdən biri də bizik və öz ölkəmizdə xeyli infrastruktur layihələrini həyata keçirmişik. Haqiqətən, onunla görüşmək hər zaman xoşdur. O, dünyanın ən güclü ölkələrindən birinin rəhbəridir, lakin eyni zamanda çox təvazökar, çox mehriban insandır".

Həmin müsahibəsində cənab İlham Əliyev Çinlə imzalanan "Hərtərəfli strateji tərəfdaşlıq əlaqələrinin qurulması haqqında Birgə Bəyanat"a da yüksək dəyər verdiyini söylədi:

"Biz bir-birimizin suverenliyini və ərazi bütövlüyünü qətiyyətlə dəstəkləyirik. Biz "Vahid Çin" siyasətini qətiyyətlə dəstəkləyirik. Tayvanda qeyri-qanuni seçkiləri icraiyyə qərarında açıq şəkildə pisləyən ilk ölkələr sırasındadır".

Azərbaycan öz bölgəsində bir çox ölkə ilə və həmçinin bəzi Avropa ölkələri ilə strateji tərəfdaşlıq haqqında bəyanatlar imzalayıb, lakin Çin ilə bəyanat onların daxilində ən güclüdür".

Çin nəhəng istehsalçıdır, ən müxtəlif çeşiddə, müasir tələblərə cavab verən, rəqabətə davamlı, ucuz və keyfiyyətli mallar istehsal edir.

Azərbaycan isə Mərkəzi Asiya ilə Avropanı Çindən keçməklə birləşdirən ən qısa, səmərəlilik baxımından ən əlverişli və az vaxt aparan nəqliyyat dəhlizində açar ölkədir.

Başqa sözlə desək, Çindən Azərbaycan üzərindən Qara dənizə yüklərin daşınma müddəti 10 gündən 12 günə qədərdir.

Ötən il iki ölkə arasındakı tranzit daşımalarında 86 faiz artım olub.



Dünyada baş verən müəkkəb və ziddiyyətli proseslər, müharibələr, habelə "köhnə dost"lar arasında müşahidə olunan

"inciklik"lər yeni dünya düzeninin formalaşmasından xəbər verir.

İndi ən mühüm vəzifələrdən biri bu prosesi uğurla və ağrısız keçirmək, yeni düzəndə uduşlu mövqə tutmaqdır.

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin vədəsində atdığı bəsinətlə və uzaqgörən addımlar bu vəzifənin öhdəsindən uğurla gəlməyə imkan və şərait yaradır.

Odur ki, Azərbaycan öz seçiminə tam sərbəstdir, ona əngəl törədənə, nədənsə çəkindirəcək heç bir maneə yoxdur!

Əvvəla, baş problemini zəfərlə həll edən Azərbaycan yalnız milli maraqlarının təmini, gələcək inkişafının daha uğurlu və sürətli olması barədə düşündür.

İkincisi, keçmişdə baş verənlərdən düzgün noticələr çıxarmağı bacarmaqla yanaşı, kimin kim olduğunu yaxşı bilir.

Məsələn, ABŞ nə qədər ki Əfqanıstanda keçirdiyi əməliyyatla bağlı Azərbaycanla möhtac idi, hər il 907-ci düzəlişin təsiri dayandırıldı.

Əfqanıstandan qaçib gedəndən sonra erməni diasporunun təsiri ilə daha bu "gü-zəst"ə getmir.

Yaxud Avropa İttifaqı daim ermənipərəst mövqə sərgiləyir, Ermənistanın yenidən silahlanmasına, revanşist niyyətlərə düşməsinə dəstək göstərir, Azərbaycan

əleyhinə qarəzli və yalan bəyanatlar səsləndirir.

Buna baxmayaraq, ölkəmiz alıcənablıq göstərərək sanksiyalar ucbatından çıxılmaz duruma düşən 8-i Avropa İttifaqının üzvü olan 10 Avropa dövlətinə təbii qaz ixrac edir.

Paradoksal haldır ki, Avropa İttifaqı qaz idxalının artırılmasını istəsə də, "Cənub qaz dəhlizi"nin ixrac imkanlarının artırılmasına nə kredit ayırır, nə də uzunmüddətli müqavilə bağlayır.

Təbii ki, belə etibarsız əməkdaşlıq ölkəmizi qane edə bilməz!

Azərbaycan kiminləsə ticarət və əməkdaşlıq etməkdə nə minnət götürür, nə də mərhəmət umur!

İmkanlı dövlət olaraq istənilən bağlaşmaya boş əllə getmirik, real, işlək layihələrimizi təklif edirik, bərabər hüquq əsasında işbirliyi qururuq.

Sadəəcə vaxt itirmək istəmirik, bizə şərt qoyanlara yox, bərabər hüquq əsasında əməkdaşlıq edənlərə üstünlük veririk.

Çinlə münasibətlər bu aspektlərdən bizi hərtərəfli qane edir.



Azərbaycan-Çin münasibətləri müstəqilliyin ilk illərindən yaradılıb və inkişaf etdirilib.

1992-ci ildə Çinin Azərbaycanda, 1993-cü ildə isə Azərbaycanın Çin Xalq Respublikasında səfirlikləri fəaliyyətə başlayıb.

Azərbaycan ilk günlərdən Çinin "Bir kamər, bir yol" layihəsini dəstəkləyib.

2019-cu ildə Pekində keçirilən ikinci "Bir kamər, bir yol" beynəlxalq əməkdaşlıq forumunda Cənubi Qafqazdan yalnız cənab İlham Əliyev iştirak edib.

Həmin səfər zamanı 10 mühüm sənəd imzalanıb.

Əgər Azərbaycan-Çin əməkdaşlığına rəqəmlərin dili ilə nəzər salsaq, artımın həcmindən və dinamikasının necə yüksəlməsinin şahidi olarıq:

- Beş il ərzində - 2018-ci ildən 2023-cü ilədək Azərbaycan-Çin ticarət dövriyyəsinin dəyəri 1,3 milyard dollardan 2,4 dəfə və ya 1,9 milyard dollar artaraq, 2023-cü ildə 3,2 milyard dollara çatıb.
- Əgər 2018-ci ildə Çin Azərbaycanın 6-cı ticarət tərəfdaşı idisə, 2023-cü ilin nəticələrinə görə, 4-cü iri ticarət tərəfdaşına çevrilib.
- Azərbaycanla Çin arasında əmtəə dövriyyəsinin dəyəri 2024-cü ildə əvvəlki illə müqayisədə 20,7 faiz artaraq 3,744 milyard dollara çatıb.
- Bu gün Azərbaycanda Çin kapitalı ilə 375 şirkət qeydə alınıb ki, onlardan da 298-i aktiv fəaliyyət göstərir.
- "Bir kamər, bir yol" layihəsinin tərkib hissəsi olan Trans-Xəzər Beynəlxalq Nəqliyyat Marşrutu (Orta dəhliz) Çin, Qazaxıstan, Xəzər dənizi, Azərbaycan, Gürcüstan ərazisindən keçərək Türkiyəyə və Avropa dövlətlərinə uzanır.
- Orta dəhlizdən keçməklə Çindən Avropaya ən qısa müddətdə - 12 gün ərzində, həm də 10 min deyil, 7 min kilometr məsafə qət etməklə daşımalar həyata keçirilir.



Azərbaycan "böyük qardaş"ın necə olduğunu, öz iradəsini "kiçik qardaş"lara nə saymaq dikətə və qəbul edəndirini, təbii sərvətlərini necə mənimsədiyi yətinşillik qurumuzu imperiya təcrübəsindən yaxşı bilir.

Azərbaycan üzə özünü dost kimi göstərərək arxada ermənilərə dayaq duranların, düşməne dəstək verərək onu silahlandırانların, ona qarşı ermənidən bətor ermənilik edənlərin də iç üzünə yaxşı bələddir.

Azərbaycan açıq, təmiz və mərd siyasət yürüdür, bir sifət, bir sima və mövqə sahibidir.

Yeri gələndə çətinliyə düşmüş hansısa dövlətə saxavətlə kömək edir və müstəqillik illərində belə yardımların sayı çox olub.

Amma kiminsə vassalı, əlaltısı funksiyasını daşmır və bir daha belə "dostluğ"u və "qardaşlıq"ı qəbul etməyəcəkdir.

Azərbaycanı Çin üçün maraqlı və cəlb edici edən isə bu məqamlardır:

- Ölkəmiz müstəqil siyasət yürüdür;
- Etibarı tərəfdaş və dost imicinə yiyələnib;
- Öz maraqlarını daim qoruyur və əməkdaşlıq etdiyi dövlətlərin də maraqlarının təminatına normal yanaşır;
- İşlək, digərlərindən rahat, təhlükəsiz, daha az zaman sərfinə imkan yaradan layihələrə malikdir;
- Daim sülh və əməkdaşlıq tərəfdarıdır;
- Cənubi Qafqazda isə söz sahibidir!

Dövlət səfəri zamanı dünyanın ikinci supergücü ilə bərabər hüquqlu və qarşılıqlı maraqların təminatına əsaslanan münasibətlər qurarkən, Çinlə hərtərəfli strateji tərəfdaşlıq əlaqələrinin yaradılması haqqında Birgə Bəyanat və 20 rəsmi sənəd imzalayarkən bu prinsip və qaydalar əsas tutuldu!

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev Çinin CGTN telekanalına müsahibəsini yuxarıda xatırlanan tələbləri özündə ehtiva edən fikirlərlə başa çatdırıb:

"Suverenlik, ərazi bütövlüyünə hörmət, daxili işlərə qarışmama, bərabərlik, çoxtərəfli və heç bir ölkəyə və ya ölkələr qrupunun digərləri üzərində dominantlığına yol verməmə prinsipləri bizim üçün vacibdir".

Bəxtiyar SADIQOV

